

Tukea oppimiseen ja osallistumiseen

Koulu on lapselle ja nuorelle merkittävä ympäristö, jossa paitsi opitaan, myös leikitään ja ollaan eri tavoin vuorovaikutuksessa ikätoverien kanssa. Nykykoulussa oppilaalta odotetaan yhä enemmän itseohjautuvuutta ja vastuunottoa omasta oppimisestaan.

Koulunkäynnillä on suuri merkitys siihen, millaiseksi oppijaksi lapsi tai nuori itsensä kokee ja millaiseksi aikuiseksi hän aikanaan kehittyy. Yhdenkään oppilaan ei tulisi kokea olevansa huono – jokaisella on oikeus kokea itsensä osaavaksi, pystyväksi toimijaksi.

Suurelle osalle koululaisista koulun eri toimintoihin, kuten kirjoitustehtäviin, välituntien leikkeihin tai yhteisiin tapahtumiin osallistuminen ei tuota suurempia vaikeuksia. Joillekin oppilaille nämä kuitenkin ovat ylitsepääsemättömän vaikeita toimintoja, joissa osallistuminen ei ole mahdollista ilman oikeanlaisia tukitoimia. Meidän aikuisten pitää pystyä luomaan jokaiselle lapselle ja nuorelle sellaiset olosuhteet, joissa oppiminen ja osallistuminen on mahdollista. Tarvitaan nykyistä laajempaa osaamista, jotta tasa-arvoinen oppiminen ja osallistuminen mahdollistuisi kaikille.

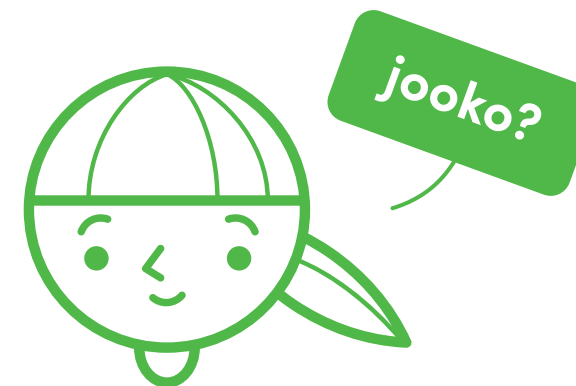
Mitä uutta toimintaterapeutti tuo suomalaiseseen opiskeluhooltoon?

Opiskeluhoollissa on jo olemassa osaamista lääketieteelliseen, psykologiseen ja psykososiaaliseen tukeen. Erityisopetuksesta oppilas saa tukea oppimiseensa. Toimintaterapeutti on kuntoutuksen asiantuntija, joka käyttää työssään tieteelliseen tutkimukseen ja hyvin käytäntöihin pohjaavia keinoja oppilaan toimintakyvyn ja osallisuuden arviointiin ja tukemiseen.

Toimintaterapian tietoperusta on monitieteellinen. Pääosin perusteet ovat toiminnantieteessä. Toimintaterapia toteutuu ihmisen omassa toimintaympäristössä, tai sen tiiviinä osana. Toimintaa tarkastellaan suhteessa sosiaaliseen, kulttuuriseen tai fyysiseen ympäristöön. Toimintaterapian tavoitteena on mahdollistaa osallisuus yhteiskunnassa tukemalla yksilön muutosta toimijana.

Toimintaterapiasta voi olla apua koululaiselle sekä opettajalle ja vanhemmille tilanteessa, jolloin opettamisen keinoilla ja harjoittelemalla ei enää tiedetä, miten edetä. Toisinaan lapsen taitojen puute vaikuttaa vahvasti osallistumiseen koulussa, vaikka kyse ei ole varsinaisesti oppimisen pulmasta (esimerkiksi lapsi ei uskalla käydä wc:ssä koulupäivän aikana tai ei löydä koulussa paikasta toiseen). Koulutoimintaterapeutti arvioi, mistä oppilaan osallistumisen vaikeus voisi johtua ja suunnittelee sekä toteuttaa yhdessä opettajien ja muun henkilökunnan kanssa tarvittavat tukitoimet.

Toimintaterapialla voidaan edistää lapsen kirjoittamaan oppimista. Toimintaterapiaa saaneiden lasten kirjoitustaidot edistyivät selvästi verrokkiryhmää enemmän. Vaikuttaa siltä, että ryhmäkuntoutuksella saadaan aikaan yhtä vaikuttavia tuloksia kuin yksilöllisen kuntoutuksen avulla kirjoittamistaidon edistymisessä, joten kustannustehokkaiden ryhmäinterventioiden käyttö on perusteltua.

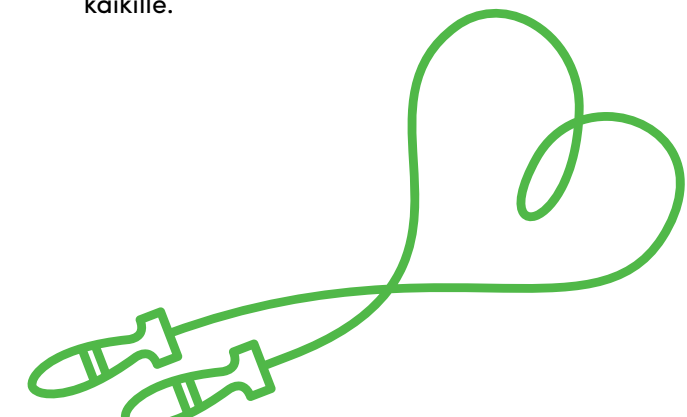

Oppilaat itse toivovat lisääpua kouluarjen sujumiseen

Erityistä tukea tarvitsevat lapset toivoisivat esimerkiksi liikuntatuntien mukauttamista itselleen sopivaksi, apuvälineitä ajankäytön hallintaan, tukea ystävyys-suhteisiin sekä tiedon jakamista lapsen vammasta ja sen vaikutuksista koulun henkilökunnalle ja oppilaille. Osallistumista rajoitti lasten kertoman mukaan koulun henkilökunnan osaamisen ja ymmärryksen puute, lapsen fyysinen kyvyttömyys osallistua toimintaan sekä osallistumiseen tarvittavan tuen puute.

Miksi terveydenhuollon tarjoama toimintaterapiakuntoutus ei riitä?

Nykyjärjestelmä, jossa erityistä tukea tarvitsevan oppilaan pitää jonottaa terveydenhooltoon saadakseen apua oppimisen ja koulunkäynnin haasteisiin, ei ole ainoana ratkaisuna järkevä. Terveydenhuollon palvelut ovat usein irrallaan koululaisen arjesta eikä se ole lapsen tai nuoren etu. Tuen pitää olla helposti saatavaa matalan kynnyksen palvelua, osa kouluarkea, koulun toimintakulttuuria ja luokan toimintakäytäntöjä. Toimintaterapeutin ja opettajan yhteistyö lapsen tueksi sujuu parhaiten, kun toimintaterapeutti on osa koulun henkilökuntaa ja vuorovaikutus ammattilaisten kesken sujuu helposti arkityön lomassa. Ratkaiseva apu on usein pieniä asioita arjessa.

Maailmalla koulutoimintaterapia on osa vakiintunutta arkea

Muulla maailmassa, esimerkiksi Australiassa, Uudessa-Seelannissa, Kanadassa ja Yhdysvalloissa, toimintaterapeutit ovat osa koulun henkilökuntaa. Ruotsissa kouluihin palkattavien toimintaterapeuttien määrä on tällä hetkellä kasvussa. Suomessa toistaiseksi vain harva kunta hyödyntää toimintaterapeuttien osaamista opiskeluhuollossa, vaikka maailmalla on hyviä esimerkkejä siitä, että toimintaterapeutin osaaminen voi edistää esteettömämmän kouluympäristön luomista ja yhdenvertaisempaa oppimista.

Toimintaterapeutti tukee oppilaita niin ryhmä- kuin yksilötasolla

Koulutoimintaterapeutin tehtäviä voivat olla mm.

- Toimintaterapeuttinen arviointi, jossa kartoitetaan oppilaan vahvuuksia ja esteitä koulun eri toimintoihin osallistumiseen käyttäen tieteellisesti tutkittuja arviointimenetelmiä
- Toimintojen, tehtävien ja kouluympäristön muokkaamista koskevat suositukset ja niiden toteutus yhdessä opetushenkilökunnan kanssa
- Apuvälineiden ja oppimista tukevien strategioiden tarpeen arviointi ja käyttöönotto
- Oppimiseen tarvittavien perustaitojen harjoittelu yksilöllisesti ja ryhmätasolla, tavoitteena oppilaan osallisuuden tukeminen
- Opettajien konsultointi ja kouluttaminen liittyen oppilaan toimintakykyyn ja siihen, miten se vaikuttaa koulutyöskentelyyn ja kouluympäristössä toimimiseen
- Yhteisöllinen työ yhdessä muiden oppilashuollon työntekijöiden kanssa, esim. koululaisen hyvinvointiin ja tasavertaisen osallistumisen tukemiseen liittyen

Missä toiminnoissa toimintaterapeutti auttaa?

Koulutyössä: esimerkiksi ohjeiden seuraamisessa, yhteistyössä muiden kanssa, tehtävien tekemisessä alusta loppuun, kirjoittamisessa, piirtämisessä, kädentaidoissa, tietokoneen tai muiden apuvälineiden käytössä, liikuntatunneilla osallistumisessa

- Päivittäisissä toiminnoissa: esimerkiksi pukeutumisessa ja vaatteiden vaihdossa, wc-käynneissä, ruokailuissa, omista tavaroista huolehtimisessa
- Välitunneilla ja leikissä; esimerkiksi leikkiin liittymisessä, vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja kavereiden saamisessa, lepohekien ja -tilojen (miettimisessä) suunnittelussa, jotta palautuminen koulupäivän aikana mahdollistuisi
- Siirtymissä; esimerkiksi tehtävästä toiseen siirtymisessä, paikasta toiseen siirtymisessä, siirtymissä alakoulusta yläkouluun.

Toimintaterapeutti voi myös osallistua lapsen tuen suunnittelun kokouksiin.

Lisätietoa koulutoimintaterapiasta:

www.toimintaterapeuttiliitto.fi

Toiminta-
terapeutti
opiskelu-
huollossa
- TYÖKALUJA
TOIMIVAAN
KOULUARKEEN